

вдяки додатковому стимулюванню зацікавленості у вивченні матеріалу, сприяли прояву ініціативи, командній роботі та кращому засвоєнню медичних термінів та понять у педіатрії при активному обговоренні. Дані методи можуть бути рекомендовані для впровадження при викладанні педіатрії англійськомовним студентам на 6 курсі медичного факультету.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf, с.3

2. Гарас М. М., Маруськ У. И. Успеваемость студентов-иностранцев при различной наполняемости академических групп на примере изучения педиатрических дисциплин. Смоленский медицинский альманах. Выпуск № 2, 2016, с.76-78.

3. Марина Дяченко–Богун. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. Витоки педагогічної майстерності. 2014. Випуск 14, с.74-79

4. Gill P, Kitney L, Kozan D, Lewis M. Online learning in paediatrics: a student-led web-based learning modality. Clin Teach. 2010 Mar;7(1):53-7.

УДК: 378.011.3-051:378.011.3-057.875]:316.47

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У СИСТЕМІ «ВИКЛАДАЧ-СТУДЕНТ»: ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ

О. М. Камышний, І. О. Топол, А. М. Ліснич, Н. М. Поліщук, О. В. Войтович

Запорізький державний медичний університет

THE ROLE OF THE TEACHER IN SYSTEM «TEACHER-STUDENT»: SOME ASPECTS OF COMMUNICATION

A. M. Kamyshny, I. A. Topol, A. N. Lesnichaya, N. N. Polischuk, A. V. Voytovych

Zaporozhye State Medical University

Анотація. У статті акцентовано увагу на особливостях взаємодії викладача та студента в процесі викладання мікробіології в медичних університетах як невід’ємної складової професійної підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: медичний університет, система «викладач-студент», педагогічне спілкування.

Abstract. In article we discuss some pedagogical aspects of communication between teacher and student of microbiology teaching in medical high school. It is one of the components of professional competence of future specialists.

Key words: medical high school, teacher, student, pedagogical communication.

На сучасному етапі впровадження у вищу медичну школу Болонського процесу і реформа освіти, яка відбувається в Україні, істотно змінили усі структурні складові освітньої системи – кінцеві цілі, зміст, технології і форми навчання [1]. При цьому, одним з основних компонентів процесу освіти є підготовка сучасного покоління майбутніх фахівців з вищою медичною освітою, що представляє собою цілісний і складний педагогічний процес взаємин системи «викладач-студент» [1, 2], в якому не тільки закладаються і розвиваються професійні здібності, знання, вміння та навички майбутніх фахівців, а й формуються їх основні, соціальні, духовно-творчі якості [2, 3].

Вища школа пред’являє високі вимоги до психологічного клімату кафедри, факультету, вищу в цілому, що реалізується у повсякденному педагогічному спілкуванні. Тому викладач вищої медичної школи повинен не тільки знати, чому вчити, а й добре вміти навчати. Тільки за цих умов можна досягти високоякісного навчання студентів певної спеціальності, що зумовить надалі їх успішну та ефективну роботу [4]. Однак, серйозною проблемою є те, що більшість викладачів медичних виш не мають базової педагогічної освіти, і психолого-педагогічні знання освоюються ними шляхом проб і помилок, у процесі входження в професію [3, 4].

Мета статті – розкрити особливості педагогічного спілкування в системі «викладач-студент» як основного компоненту у сучасному освітньому процесі на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології Запорізького державного медичного університету.

Як відомо, в безпосередньому спілкуванні у системі «педагог-студент» здійснюється найголовніше в педагогічній діяльності – вплив особистості на особистість. Питання ефективного спілкування між студентом і викладачем набуває більшої актуальності і в рамках впровадження Болонської системи у процес навчання, де передбачено зменшення аудиторних годин і надання студентам більшої самостійності при оволодінні ними навчальної дисципліни. У зв’язку з цим, на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології розробляються навчальні програми, що зорієнтовані на надання науково – теоретичної, практичної і загальнокультурної підготовки, на поглиблене і фундаментальне вивчення і формування спеціальних професійних знань, умінь і навичок, набуття яких певним чином залежить від активності взаємодії викладача і студента [4].

Ефективне педагогічне спілкування в процесі викладання навчальної дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія», на нашу думку, має поєднувати у собі відкритість, дотримання педагогічного такту, встановлення особистісного контакту, щоб кожен студент відчував зверненість саме до нього; створення ситуації успіху через схвалення потенційних можливостей студентів. Тобто позитивна взаємодія, що спирається на емоційний потенціал суб’єктів процесу навчання, повинна підвищувати рівень мотивації і ефективності процесу навчання в цілому [4].

Як відомо, однією з форм занять зі студентами-медиками є лекція як основна форма навчального процесу у вищу, головна мета якої представлення студентам сучасних цілісних і систематизованих знань з предмету. Лекція дає основні теоретичні положення дисципліни, закладає основи наукових висновків. Лекційний матеріал включає багато складових, які представлені розділами медичної бактеріології, про-

тозоології, мікології, вірусології та інфекційної імунології, при вивченні яких студенти опановують великим об'ємом інформації про властивості поширених збудників інфекційних хвороб людини, основи патогенезу цих хвороб, особливості формування імунітету, питання їх специфічної профілактики та лікування. З використанням новітніх інформаційних технологій і мультимедійних засобів роль спілкування з викладачем також змінюється. Як показує наша практика, більшість студентів ще на перших хвилинах лекції, особливо першої, роблять висновок про викладача як про того, хто подає інформацію на незрозумілій мові, інша частина спостерігає за тим, як лектор говорить, припускається помилок, як себе веде. Комуś може бути цікаво, тому що він швидко зрозумів сказане лектором, кому-то складно сприймати інформацію, тому що він вже втомився. Тому завдання викладача-лектора полягає в подоланні можливих бар'єрів між ним і студентами і оволодінні їх увагою. Пошук найбільш оптимальних засобів активізації інтелектуальної діяльності студентів спонукає викладачів нашої кафедри до застосування інноваційних лекційних форм спільно з «живою» формою спілкування [4, 5]. Якщо аудиторія ставиться до викладача як до досить авторитетного джерела інформації, то йому легше управляти увагою аудиторії. Однак, викладач сам повинен ставитися до студентів з доброзичливим інтересом, йому повинні бути цікавими їх оцінка, думка; він повинен поважати їх погляди. Досвід викладання показує позитивний вплив залучення студентської аудиторії до спільного обговорення проблеми. Але при цьому, слід враховувати, що слухачі можуть бути різні. Деякі, наприклад, стурбовані власним самоствердженням, будуть намагатися якомога частіше погоджуватися з лектором. Крім того, можуть виявитися люди дуже тривожні і боязкі, а також такі, які можуть відверто спати або займатися сторонніми справами. Знання цих особливостей студентської аудиторії допомагає викладачеві підбирати відповідний стиль спілкування оптимальної взаємодії з нею. Серед студентів ЗДМУ багато іноземних громадян. При навчанні іноземних студентів, особливо, з англомовною формою, викладач повинен будувати педагогічне спілкування, враховуючи ряд факторів: вміння вступати в контакт, керувати власними емоціями, особливо при вирішенні конфліктів, вміння створити сприятливу емоційну атмосферу в аудиторії, вміння впливати на іноземних студентів з урахуванням їх національної приналежності, вміння зрозуміти мотиви їх поведінки при спілкуванні з викладачем.

Добре відомо, що ставлення до викладача студент переносить на досліджуваний предмет. При цьому, сформований авторитет педагога зростає вкрай повільно, роками, хоча втратити його можна за один семестр. Ось чому важливо для викладача його професійно-етична культура, організаторські та комунікативні вміння [5]. Тобто педагог медичного вишу повинен бути різнобічно розвинутою особистістю, вміло поєднувати у собі якості викладача-предметника, вченого-фахівця, організатора, новатора. Встановлено, що у професорів і доцентів найбільш сформовані конструктивні навички (планування і композиція матеріалу, постановка завдань), частково організаторські. З комунікативними – гірше (діють поведінкові стереотипи). Асистенти в меншій мірі володіють конструктивними і організаторськими вміннями (скажімо, не завжди можуть організувати самостійну роботу студентів); але зате адекватно сприймають студентську аудиторію: позначається менше вікова дистанція [4,5].

Основним завданням будь-якого педагога на кожному практичному занятті, разом з навчанням свого предмета,

є навчити людину думати. Саме тут у викладача є багато можливостей проявити свій педагогічний талант. Тому, при організації взаємодії зі студентами на практичних заняттях викладачами кафедри використовуються найбільш продуктивні методи навчання: тренінг комунікативних навичок, інтерактивні групові методи, вільні дискусії. Особливістю педагогічного спілкування є індивідуальний підхід до студентів з метою розкриття їх внутрішнього потенціалу [5]. Важливу роль в процесі цієї діяльності відіграє інтелектуальна активність студентів, яка є проявом зацікавленості студентів-медиків навчально-виховним процесом. Створення певних взаємин між учасниками педагогічного процесу пов'язано з позитивним ставленням до особистості іншої людини, визнанням її цінності, зайвої критичності до оцінки, що сприяє кращій реалізації творчого потенціалу кожного студента.

І на останок, хотілося б відзначити, що якісна вища освіта однозначно неможлива без активної участі студентів у наукових дослідженнях. Молоді наукові кадри – це творці нових знань, відкриттів й винаходів, «генератори» ідей. Підготовка таких кадрів починається ще зі студентської лави завдяки участі у науково – дослідницької діяльності кафедри, де не останню роль відіграє взаємодія на рівні суб'єкт – суб'єктних відносин, яка підсилює фактор мотивації і взаємної інтелектуальної активності, підвищує ефективність пізнавальної діяльності студентів.

Таким чином, сучасні тенденції розвитку педагогічного спілкування у виші полягають у тому, що воно стає глибоко особистісним процесом, а ставлення до предмету й бажання відвідувати заняття конкретного викладача визначається можливістю спілкування з ним на особистісному рівні. У цьому спілкуванні студент шукає можливість обговорити не тільки наукове знання, а й цікаві для нього запитання, які стосуються громадського, соціального розвитку й, звичайно ж, власного як професіонала, громадянина, особистості.

Висновок. У сучасному медичному виші педагогічне спілкування являє собою спілкування, спрямоване на задоволення учасниками даного процесу, перш за все, потреби у самому спілкуванні, а не тільки на вирішення педагогічних для одних й навчальних для інших завдань. Отже, створення умов для розвитку особистості майбутнього фахівця, формування його професійної компетентності, стимулювання його творчої й самоосвітньої діяльності стануть залежними від якості й характеру міжособистісного спілкування викладача й студента. Ключовою ланкою й ініціатором даного спілкування стає викладач.

Література

1. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: [навчальний посібник]/ А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486с.
2. Булах І.С., Долинська Л.В. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів. / Навчально-методичний посібник. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. -114 с.
3. Бутенко Н.Ю. Комунікативні процеси у навчанні: [підручник]/ Н.Ю. Бутенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 380с.
4. Зарішняк І.М. Компонентно-структурний аналіз поняття «дидактична емоційна взаємодія» у системі «викладач – студент» /І.М.Зарішняк // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія. –2004. –№10. –С. 17–21
5. Смирнова О.В. Творческий подход к преподаванию на кафедре клинической иммунологии и аллергологии / О.В. Смирнова, Л.Р. Выхристенко, В.В. Янченко // Вестн. ВГМУ. – 2009. – т.8, №3. – С. 185-189.